

## Programma 3 Water en bodem

**Provincie Noord-Brabant**

## Inleiding

### Wat willen we bereiken?

#### Voldoende Water

##### Indicatoren:

- De grondwatervoorraad is op orde en stabiel op termijn: Grondwaterstand en stijghoogte in de grondwaterlichamen voldoet aan de norm (uiterlijk 2027 moeten beide grondwaterlichamen voldoen, 1 voldoet momenteel niet).
- Voldoende grondwater voor de natuur: Areaal natte natuurparels dat niet langer verdroogd is (uiterlijk 2027 is 12.000 ha NNP niet langer verdroogd).

### Wat gaan we daarvoor doen?

#### Verdrogingsaanpak natte natuurparels

| Indicator                                                                                                                                             | 2025  | 2026   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|--------|
| Hectares binnen natte natuurparel waarin maatregelen voor het vasthouden van water zijn getroffen (cumulatief) (KRW doelstelling 12.000 ha in 2027) * | 2.000 | 7.000  |
| Hectares buiten natte natuurparel waar maatregelen voor het vasthouden van water zijn getroffen (cumulatief) (doelstelling 27.000 ha in 2027) *       | 0     | 18.000 |

\* In het kader van de tussenevaluatie RWP in 2025 komen we met een voorstel voor een aangepaste indicator.

#### Zuidwestelijke Delta en Geopark Peelhorst en Maasvallei

| Indicator                                        | 2025                                  | 2026                | 2027                | 2028              |
|--------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------|---------------------|-------------------|
| Project Roode Vaart *                            | Afronding fase 1 en verkenning fase 2 | Verkenning fase 2   | Realisatie fase 2   | Realisatie fase 2 |
| Voortgang Geopark Schelde Delta * / **           | Financiële bijdrage                   | Financiële bijdrage | Financiële bijdrage | -                 |
| Voortgang Geopark Peelhorst en Maasvallei * / ** | UNESCO-status aanvraag                | -                   | -                   | -                 |

\* In het kader van het bestuursakkoord 2023-2027 zijn bij de PPN 2025 extra middelen ter beschikking gesteld voor het afronden van project Roode Vaart de gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta en Geopark Peelhorst en Maasvallei.

\*\* In het kader van de tussenevaluatie RWP in 2025 komen we met een voorstel voor een aangepaste indicator.

#### Grondwaterontrekkingen

| Indicator                                                     | 2025 | 2026 |
|---------------------------------------------------------------|------|------|
| Omvang vergunde grondwateronttrekkingen in mln. kubieke meter | 285  | (*)  |

(\*) Afhankelijk van de ontwikkelingen, de streefwaarde geeft nu de totale vergunde omvang aan van drinkwaterbedrijven en industrie weer, van de vergunningen waar de provincie bevoegd gezag voor is. In het kader van de tussenevaluatie RWP in 2025 komen we met een voorstel voor een aangepaste indicator.

### Wat willen we bereiken?

#### Schoon Water

##### Indicatoren:

Basis op orde: alle oppervlaktewateren en het grondwater voldoen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water in 2027. (bevat verplichte indicator BBV: % van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit)

- Alle fysische, biologische en chemische parameters zijn op orde voor zowel de KRW-oppervlaktewateren als de overige oppervlaktewateren.
- Het grondwaterlichaam verkeert in een goede chemische (grondwater)toestand;
- Er vindt geen trendmatige achteruitgang van de (grond)- waterkwaliteit plaats

##### Verminderde inbreng stoffen:

- De inbreng van antropogene stoffen en stoffen die expliciet in de KRW genoemd zijn wordt voorkomen en beperkt. Dit geldt voor alle gevaarlijke stoffen, ook als er momenteel nog geen waternormen voor zijn, zoals voor PFAS, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en plastics.

##### Grondwater voor menselijke consumptie is blijvend beschermd:

- Bronnen openbare drinkwaterwinningen zijn op orde.

Deze indicatoren dragen bij aan de provinciale doelstelling om '3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander'.

### Wat gaan we daarvoor doen?

#### Schoon grondwater

| Indicator                                                                                                                                                                | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|
| Percentage landbouwgrond dat deelneemt aan het project Bodem Up 1.0 in de 8 grondwaterbeschermingsgebieden die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling          | 80%  |      |      |      |
| Aantal van de 8 grondwaterbeschermingsgebieden, die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling, dat voldoet aan de norm (van 50 milligram nitraat/liter) in 2025 * | 8    |      |      |      |
| Percentage deelnemers aan Schoon Water voor Brabant 2024-2026 in de 11 meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (blijvende inspanning nodig) **                    | 80%  | 80%  |      |      |

\* De indicatoren t.a.v. nitraatuitspoeling in grondwaterbeschermingsgebieden geven invulling aan het 7<sup>e</sup> Nitraatactieprogramma welke in 2025 afloopt. Er wordt (landelijk) gekeken naar een opvolging omdat het inbedden in het NPLG niet doorgaat. Daarnaast komen we in het kader van de tussenevaluatie RWP in 2025 met een voorstel voor een aangepaste indicator.

\*\* In afwachting van het vervolg Schoon water voor Brabant 2024-2026 is geen streefwaarde opgenomen in 2027 e.v.

### Schoon oppervlaktewater

| Indicator                                                                                                                               | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|
| Aantal kilometers (cumulatief) herstelde beken en kreek en Natuurvriendelijke oevers (Kaderrichtlijn Water doelstelling 610 km in 2027) | 100  | 350  | 450  |      |
| Aantal (cumulatief) opgeloste vismigratieknelpunten (KRW-doelstelling 232 stuks in 2027)                                                | 60   | 125  | 160  |      |

### Wat willen we bereiken?

#### Veilig Water

##### Indicatoren:

Brabant is beschermd tegen overstromingen en biedt Ruimte voor de rivier:

- Het percentage rivierenlandschap waar sprake is van sterke dijken in combinatie met een uitbreiding van de afvoercapaciteit.
- De regionale keringen zijn veilig. (100% voldoet aan de norm).

### Wat gaan we daarvoor doen?

#### Uitvoeren Deltaprogramma Maas

| Indicator                                        | 2025           | 2026       | 2027       | 2028                |
|--------------------------------------------------|----------------|------------|------------|---------------------|
| Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase) |                |            |            |                     |
| • Meanderende Maas                               | Realisatie     | Realisatie | Realisatie | Realisatie t/m 2028 |
| • Oeffelt                                        | Planuitwerking | Realisatie | Realisatie |                     |
| • Verlengde brug veerweg Alphen                  | Realisatie     |            |            |                     |

#### Toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen

| Indicator                                                                                                                           | 2025 | 2026   | 2027 | 2028 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|--------|------|------|
| Km te herstellen regionale keringen door het waterschap: i.h.k.v. provinciale toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen: |      | 34 (*) | (**) |      |

- Brabantse Delta
- Aa en Maas
- De Dommel
- Rivierenland

\* aanvullende opgave bij Waterschap Brabantse Delta bovenop de bestaande dijken ten aanzien van nieuwe dijk voor waterbergingsgebied met natuurontwikkeling langs de Mark.

\*\* aan de hand van laatste toetsing spelen er bij de waterschappen Aa en Maas en De Dommel geen verbeteropgaven (alleen beheer en onderhoud). De volgende toetsingscyclus is niet voor eind 2026 gepland.

#### Ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid GS bij versterking van primaire dijken

| Indicator                                             | 2025                      | 2026           | 2027           | 2028                       |
|-------------------------------------------------------|---------------------------|----------------|----------------|----------------------------|
| Ravenstein-Lith<br>(onderdeel<br>Meanderende<br>Maas) | Realisatie                | Realisatie     | Realisatie     | Realisatie<br>t/m 2028     |
| Cuijk-Ravenstein                                      | Realisatie                | Realisatie     | Realisatie     | Realisatie t/m<br>2028     |
| Lith-Bokhoven                                         | Verkenning/Planuitwerking | Planuitwerking |                |                            |
| Doeveren                                              | Verkenning/Planuitwerking | Realisatie     |                |                            |
| Moerdijk-<br>Drimmelen                                | Verkenning                | Planuitwerking | Planuitwerking |                            |
| Willemstad-<br>Noordschans                            | Verkenning                | Verkenning     | Planuitwerking | Planuitwerking<br>t/m 2029 |

#### Wat willen we bereiken?

##### Vitale Bodem

##### Indicatoren:

In de agrarische beïnvloedingsgebieden rondom de prioritaire N2000 gebieden en natte natuurgebieden, in de voedingsgebieden voor strategische grondwatervoorraden, grondwaterbeschermingsgebieden en gebieden met verhoogd risico op uitspoeling van nitraat en afspoeling van fosfaat is de bodem vitaal en worden de normen voor de Kaderrichtlijn Water en Nitraatrichtlijn gehaald:

- de sponswerking voor water en voedingsstoffen is op orde: verliezen van voedingsstoffen naar het grond- en oppervlakte- water zijn minimaal en er is geen sprake meer van verdichting, zodat regenwater kan infiltreren;
- het gehalte aan organische stof is op zodanig niveau dat een gevarieerd bodemleven mogelijk is en meststoffen en water worden gebonden;  
Streven: 100% van de landbouwbodems in 2050 vitaal, gekoppeld aan klimaat adaptieve inrichting en gebruik.

Ecologische principes nemen een centrale plaats in de agrarische bedrijfsvoering in:

- het aantal praktiserende boeren neemt toe.

Deze indicatoren dragen via een verbeterde (grond)waterkwaliteit bij aan de provinciale doelstelling van '3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander'.

### Wat gaan we daarvoor doen?

#### Met agrarische ondernemers bodemverbeteringsmaatregelen doorvoeren in landbouwgebieden

| Indicator                                                  | 2025   | 2026   | 2027   | 2028 |
|------------------------------------------------------------|--------|--------|--------|------|
| Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUp | 12.000 | 20.000 | 27.000 |      |

#### Organiseren kennisuitwisseling voor agrariërs

| Indicator                                                    | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|--------------------------------------------------------------|------|------|------|------|
| Aantal deelnemers aan kennisuitwisseling op praktijklocaties | 500  | 500  | 500  |      |

### Wat willen we bereiken?

#### Klimaatadaptatie

##### Indicator:

- Brabant heeft in 2050 een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting: Brabant wordt klimaatbestendig en waterrobuust ingericht op basis van de leidende principes uit dit RWP. (100% in 2050)

### Wat gaan we daarvoor doen?

#### Concrete aanpak in projecten en gebieden

| Indicator                                                                                | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|
| Aantal medegefinancierde (uitvoerings)projecten gericht op klimaatadaptatie (cumulatief) | 20   | 25   | 30   |      |

#### Bewustwording, samenwerking en verankering 'klimaatbestendig handelen'

| Indicator                                                                  | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 |
|----------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|
| Een actueel uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland           | 1    | 1    | 1    |      |
| Percentage provinciale programma's waarin klimaatadaptatie wordt verankerd | 70%  | 90%  | 100% |      |

### Beleidskaders en uitvoeringsagenda's

#### Inzet verbonden partijen

#### Ontwikkelingen en onzekerheden

### Wat mag het kosten?

### 3. Water en Bodem

| Bedragen x € 1.000                     |                                     | Realisatie      | Begroting 2025  | Begroting       | Begroting       | Begroting       | Begroting       |
|----------------------------------------|-------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
|                                        |                                     | 2024            | na wijz.        | 2026            | 2027            | 2028            | 2029            |
| <u>Lasten</u>                          |                                     |                 |                 |                 |                 |                 |                 |
|                                        | Programmalasten                     | 45.671 N        | 47.676 N        | 57.117 N        | 93.379 N        | 17.719 N        | 14.639 N        |
|                                        | Toerekening organisatiekosten       | 7.199 N         | 7.308 N         | 5.634 N         | 5.680 N         | 4.245 N         | 4.245 N         |
| <b>Totaal Lasten</b>                   |                                     | <b>52.870 N</b> | <b>54.984 N</b> | <b>62.751 N</b> | <b>99.059 N</b> | <b>21.964 N</b> | <b>18.884 N</b> |
| <u>Baten</u>                           |                                     |                 |                 |                 |                 |                 |                 |
|                                        | Programmabaten                      | 21.904 V        | 20.595 V        | 21.528 V        | 13.375 V        | 8.581 V         | 8.581 V         |
|                                        | Bijdrage in toerekening org. kosten | 1.126 V         | 0               | 0               | 0               | 0               | 0               |
| <b>Totaal Baten</b>                    |                                     | <b>23.030 V</b> | <b>20.595 V</b> | <b>21.528 V</b> | <b>13.375 V</b> | <b>8.581 V</b>  | <b>8.581 V</b>  |
| <b>Saldo van baten en lasten</b>       |                                     | <b>29.840 N</b> | <b>34.390 N</b> | <b>41.223 N</b> | <b>85.684 N</b> | <b>13.383 N</b> | <b>10.303 N</b> |
| <u>Reservemutaties</u>                 |                                     |                 |                 |                 |                 |                 |                 |
|                                        | Storting in reserves                | 14.534 N        | 15.799 N        | 11.316 N        | 20.828 N        | 3.374 N         | 3.374 N         |
|                                        | Onttrekking aan reserves            | 22.718 V        | 22.612 V        | 25.447 V        | 78.269 V        | 3.667 V         | 588 V           |
| <b>Resultaat incl. reservemutaties</b> |                                     | <b>21.655 N</b> | <b>27.576 N</b> | <b>27.092 N</b> | <b>28.243 N</b> | <b>13.090 N</b> | <b>13.090 N</b> |

## Financiële toelichting

### Lasten

#### Voldoende Water (5.700 N)

De aanvragen voor zoetwaterbeschikbaarheid door de waterschappen in het kader van de 2e fase Deltaprogramma Zoetwater nemen toe zoals afgestemd in de adaptieve programmering van de maatwerkovereenkomsten, waardoor de uitgaven in 2026 € 5,4 mln. hoger liggen.

De afhandeling van de uitspraak in de Arbitragezaak Roode Vaart vindt waarschijnlijk in 2026 plaats in plaats van zoals eerder ingeschat in 2025. Hierdoor is de raming €1,3 mln. hoger in 2026.

#### Schoon Water (693 N)

In lijn met de adaptieve programmering met de waterschappen ten aanzien van de KRW-inrichtingsmaatregelen verwachten we meer aanvragen dan in 2025. De uitvoering in 2026 en 2027 wordt door de waterschappen geïntensiveerd om zoveel mogelijk projecten eind 2027 gereed te krijgen.

#### Klimaatadaptatie (650 N)

In 2025 is een regeling opengesteld voor Gemeenten om maatregelen te treffen op het gebied van hitte. Het grootste deel van de beschikkingen verwachten we nu in 2026 te verlenen. Daarom zijn de ramingen aangepast.

#### Venherstel (1.418 V)

In 2025 is de inzet op Venherstel met middelen vanuit programma 03 – Water en Bodem afgerond.

#### Bodem (4.031 N)

Bodemsaneringen worden door Rijksmiddelen gedekt (met name SPUK's), zowel voor interne (begeleidings)capaciteit als projectuitvoering. Het verloop van deze projecten is zeer afhankelijk van aangetroffen vervuiling en mogelijke saneringsmethode o.b.v. nader onderzoek. Ervaring leert dat we gemiddeld circa € 6 miljoen per jaar besteden aan bodemsaneringen. Komende tijd zetten we ook een traject in gang om langlopende bodemsaneringen af te kopen, waarvoor we reeds budget geraamd hebben in 2026.

#### Overig (215 V)

### Baten

Voldoende Water (5.453 V)

De aanvragen voor zoetwaterbeschikbaarheid door de waterschappen in het kader van de 2e fase Deltaprogramma Zoetwater nemen toe zoals afgestemd in de adaptieve programmering van de maatwerkovereenkomsten. Hierdoor nemen ook de inkomsten vanuit de specifieke uitkering 2e fase Deltaprogramma Zoetwater toe.

Vitale bodem (2.735 N)

Voor intensivering van BodemUp heeft het rijk via de Aanpak Landelijk Gebied middelen beschikbaar gesteld. Het overgrote deel daarvan is in 2025 gerealiseerd. Het restant volgt tot en met 2027. Daardoor vallen de ramingen in 2026 terug ten opzichte van het niveau in 2025.

Bodem (1.829 N)

Bodemsaneringen worden door Rijksmiddelen gedekt (met name SPUK's), zowel voor interne (begeleidings)capaciteit als projectuitvoering. Het verloop van deze projecten is zeer afhankelijk van aangetroffen vervuiling en mogelijke saneringsmethode o.b.v. nader onderzoek. We ramen de baten uit een SPUK op het moment dat duidelijk is welke lasten ten laste van welke SPUK kunnen worden gebracht.

Overig (44 V)